

Är det möjligt att förutse den vuxna hundens personlighet redan som valp?

En jämförelse av mentala egenskaper vid mentalbeskrivning valp och mentalbeskrivning hund hos rasen rottweiler

---

Is it possible to predict the adult dog's personality as a puppy?

A comparison of the temperament in Puppy Mentality Assessment and Dog Mentality Assessment in the breed rottweiler

Fanny Bergevi

Examensarbete/Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Institutionen för husdjursgenetik
Sport- och sällskapsdjursprogrammet
Uppsala 2020

Är det möjligt att förutse den vuxna hundens personlighet redan som valp?

En jämförelse av mentala egenskaper vid mentalbeskrivning valp och mentalbeskrivning hund hos rasen rottweiler

Is it possible to predict the adult dog's personality as a puppy?

A comparison of the temperament in Puppy Mentality Assessment and Dog Mentality Assessment in the breed rottweiler

Fanny Bergevi

Handledare:	Erling Strandberg, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för husdjursgenetik
Bitr. handledare:	Björn Forkman, University of Copenhagen, Department of Veterinary and Animal Sciences
Examinator:	Katja Nilsson, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för husdjursgenetik
Omfattning:	15 hp
Nivå och fördjupning:	Grundnivå, G2E
Kurstitel:	Självständigt arbete i husdjursvetenskap
Kurskod:	EX0865
Program/utbildning:	Sport- och sällskapsdjursprogrammet
Kursansvarig inst.:	Husdjurens utfodring och vård
Utgivningsort:	Uppsala
Utgivningsår:	2020
Omslagsbild:	Karin Persson
Nyckelord:	hund; Canis familiaris; valp; mentalitet; personlighet; beteendetest
Keywords:	dog; Canis familiaris; puppy; temperament; personality; behavioural test

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap

Institutionen för husdjursgenetik

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Fulltexten kommer dock i samband med att dokumentet laddas upp arkiveras digitalt.

Om ni är fler än en person som skrivit arbetet så gäller krysset för alla författare, ni behöver alltså vara överens. Mer information om publicering och arkivering går att hitta här: <https://www.slu.se/site/bibliotek/publicera-och-analysera/registrera-och-publicera/avtal-for-publicering/>.

☒ JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.

Sammanfattning

Syftet var att undersöka om det är möjligt att kunna förutse den vuxna hundens (*Canis familiaris*) personlighet redan som valp. I studien ingick resultat från mentalbeskrivning valp (MV) och mentalbeskrivning för vuxen hund (MH) för rasen rottweiler, arrangerade av Svenska Brukshundsklubben (SBK). Faktoranalys utfördes för att ta reda på vilka personlighetsdrag som beskrivs i MV och MH. Faktoranalysen för MV resulterade i personlighetsdragen Lekfullhet, Social otrygghet och Social självförtroende (n=254). Faktoranalysen för MH resulterade i personlighetsdragen Lekfullhet, Jaktintresse, Nyfikenhet/Oräddsla och Aggression (n=13 227). För att göra en jämförelse möjlig av valpens sociala beteende med den vuxna hundens sociala beteende skapades ett personlighetsdrag med hjälp av att lägga ihop de beteendeobservationer i MH som beskriver socialitet. Det var 162 hundar som utfört både MV och MH som kunde vara med i analysen för samband. Resultatet visade fyra signifikanta och delvis motsägelsefulla samband som till viss del var svåra att förklara. Det fanns ett positivt samband mellan Lekfullhet hos valpar och vuxna hundars Socialitet ($r=0,199$). Socialt otrygga valpar visade i högre grad Nyfikenhet/Oräddsla under MH ($r=0,205$) men visade däremot mindre Jaktintresse ($r=-0,276$). Analysen visade även att hundens sociala beteende förändras från valp till vuxen hund, från Socialt otrygg till att visa Socialitet ($r=0,258$). Slutsatsen är att både miljöeffekter och hundens socialiseringsperiod påverkar hur hundens beteenden blir senare i livet. Det kan därmed anses vara svårt att förutse den vuxna hundens personlighet redan som valp utifrån MV-resultat.

Nyckelord: hund; *Canis familiaris*; valp; mentalitet; personlighet; beteendetest

Abstract

The purpose of this study was to analyze the possibility of predicting the adult dog's personality from its behaviour as a puppy. The study included results from Puppy Mentality Assessment (PMA) and Dog Mentality Assessment (DMA) for the breed Rottweiler, arranged by the Swedish Working Dog Association (SWDA). A factor analysis was done to find what personality traits are described in PMA and DMA. The factor analysis for PMA resulted in the personality traits Playfulness, Social insecurity and Social confidence (n=254). The factor analysis for DMA resulted in the personality traits Playfulness, Chase proneness, Curiosity/Fearlessness, and Aggressiveness (n=13 227). To make a comparison possible between the puppy's and the adult dog's sociability, a personality trait was created by adding behaviour scores in DMA that describe sociability. 162 dogs had both PMA and DMA results, and these dogs were included in a correlation analysis. The results showed four significant but partly contradictory correlations, which to some extent were difficult to explain. There was a positive correlation between the puppy's Playfulness and the adult dog's Sociability ($r=0,199$). Socially insecure puppies showed Curiosity/Fearlessness to a higher extent during DMA ($r=0,205$), however, they showed less Chase proneness ($r=-0,276$). The correlation analysis also showed that puppies with socially insecure behaviour, are more likely to show Sociability as adults ($r=0,258$). The conclusion is that a dog's future behaviour are partly affected by environmental effects, but also by the socialization period. Therefore, it is considered difficult to predict the adult dog's personality as a puppy, based on PMA.

Keywords: dog; *Canis familiaris*; puppy; temperament; personality; behavioural test

Förord

Djur har alltid varit en stor del av mitt liv. Jag är i grunden en hästtjej som under de senaste åren blivit allt mer intresserad av hundar. Hundvärlden öppnade sig för mig 2014 då min familj köpte labradoodlevalpen Gabbi. Jag har analyserat Gabbis beteende sen hon var valp och ställt mig många frågor kring hennes mentalitet. Hon har alltid varit nyfiken och lekfull men under uppväxten byggdes en rädsla upp för främmande människor. Gabbi blev en central roll i mitt gymnasiearbete som jag skrev 2016. Jag ställde mig då frågan: *Hur påverkas hundens rädsla av det genetiska arvet och av miljön?* Samma år blev jag utbildad figurant för mentalbeskrivning hund och genom Jessica Alenius och Conny Borg lärde jag mig att studera hundars beteenden med analytiska ögon. Under min tid på Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) har jag lärt mig ny teoretisk kunskap. Hundens mentalitet är komplex och det finns mycket kvar att lära. Jag har fler frågor som jag vill få svar på och därför valde jag att utföra detta arbete med frågeställningen: *Är det möjligt att förutse den vuxna hundens personlighet redan som valp?*

Innehållsförteckning

Förkortningar	8
1. Inledning	9
2. Syfte.....	11
3. Material och metod.....	12
3.1. Mentalbeskrivning valp	12
3.2. Mentalbeskrivning hund	12
3.3. Utförande.....	13
3.4. Avgränsning	14
4. Resultat	15
4.1. Faktoranalys mentalbeskrivning valp (MV)	15
4.2. Faktoranalys mentalbeskrivning hund (MH).....	17
4.3. Samband mellan MV och MH.....	19
5. Diskussion	20
5.1. Slutsats.....	23
Referenser	24
Tack.....	26
Bilaga 1	27
Utförandeanvisningar MV (SBK, 2019a)	27
Moment 1. Utforskning utrymme och hälsning/kontakt	27
Moment 2. Förföljande och kontaktagande	27
Moment 3. Hälsning, VB sitter på golvet	27
Moment 4. Social trygghet i famnen.....	27
Moment 5. Förfölja, gripa och leka.....	28
Moment 6. Lek med stor boll.....	28
Moment 7. Lek/dragkamp och samarbete.....	28
Moment 8. Intresse för föremål som skapar ljud	28
Moment 9. Lek med kända och okända föremål	28

Moment 10. Handlingsförmåga	29
Moment 11. Trygghet underlag	29
Bilaga 2	30
Utförandeanvisningar MH (SBK, 2020)	30
Moment 1. Kontaktvillighet	30
Moment 2. Lek 1	31
Moment 3. Jakt.....	31
Moment 4. Aktivitetsnivå	31
Moment 5. Avståndslek	31
Moment 6. Överraskning	32
Moment 7. Ljudkänslighet	32
Moment 8. Spöken	32
Moment 9. Lek 2	32
Moment 10. Skott	33

Förkortningar

MH	Mentalbeskrivning hund
MV	Mentalbeskrivning valp
SBK	Svenska brukshundsklubben
SLU	Sveriges lantbruksuniversitet
SKK	Svenska kennelklubben
TL	Testledare
VB	Valpbeskrivare

1. Inledning

Att kunna förutse den vuxna hundens (*Canis familiaris*) personlighet redan som valp skulle vara fördelaktigt ur många olika perspektiv. Hundar skulle då kunna selekteras för olika arbeten och för avel redan vid en tidig ålder. Individualiserade träningsprogram skulle då kunna användas och förhindra att problembeteenden utvecklas. Det skulle även möjliggöra ett medvetet val av valp utifrån dess personlighet vilket medför att valpköpare och valp kan matchas på ett optimalt sätt.

För att kunna förklara en individs personlighet används olika personlighetsdrag (Svartberg, 2003). En allmän definition beskriver personlighet som tankar, känslor och beteenden som är stabila över tid och mellan situationer, och som särskiljer individer från varandra. Genom att studera hundar i likartade situationer kan ett standardiserat mått skapas vilket gör det möjligt att kunna jämföra individers beteenderekationer. Det anses vara möjligt att förutsäga hundens framtida beteende i olika situationer (Svartberg, 2003). Validiteten anses dock vara högre för mentalbeskrivning för vuxna hundar i jämförelse med mentalbeskrivning för valpar (Jones & Gosling, 2005). Mentalbeskrivning valp (MV) och mentalbeskrivning hund (MH) är standardiserade beteendebeskrivningar som utförs i Sverige. Svartberg och Forkman (2002) utförde en studie för att studera olika personlighetsdrag hos hund med hjälp av att analysera resultat från MH. Det visade sig finnas fem personlighetsdrag som fått benämningarna Lekfullhet, Nyfikenhet/Orädsla, Jaktintresse, Socialitet och Aggressivitet. De här personlighetsdragen sägs vara applicerbara på alla hundraser och ett riktat avelsarbete under domesticeringen verkar inte ha påverkat hundarnas ursprungliga beteenden (Svartberg & Forkman, 2002). Personlighetsdragen från MH har visat sig vara stabila och varaktiga hos hundar över tid, enligt en studie där hundar utförde MH vid tre tillfällen (Svartberg *et al.*, 2005).

En stor del av forskning kring hundens temperament och personlighet har fokuserat på strategier för att kunna avla fram lämpliga hundar för polisen eller för andra ändamål såsom servicehundar och ledarhundar (Jones & Gosling, 2005). Ruefenacht *et al.* (2002) rapporterade i en litteraturöversikt arvbarheter mellan 0 och 0,58 för hundens beteendeegenskaper. Arvbarheten uppskattas i genomsnitt ligga omkring 0,2 (Ruefenacht *et al.*, 2002; Riemer *et al.*, 2014) och personlighetsdragen från MH anses därför kunna vara ett underlag för selektion

(Arvelius *et al.*, 2014). Det har visat sig vara möjligt att urskilja olika typer av servicehundar genom beteendetest, vilket gör det möjligt att kunna välja ut hundar för olika typer av arbeten och selektera lämpliga avelsdjur (Wilsson & Sundgren, 1997). Däremot har det visat sig vara svårt att förutse den vuxna hundens användbarhet som tjänstehund redan vid beskrivning av valpens beteenden vid åtta veckors ålder (Wilsson & Sundgren, 1998). Denna ålder ansågs vara för låg för att kunna förutse den vuxna hundens beteenden. Anledningen kan vara att mognadseffekten är allt för stor (Wilsson & Sundgren, 1998). Riemer *et al.* (2014) kom fram till ett liknade resultat och menade att beteendetest för valpar beskriver den genetiska effekten, den maternella effekten och den gemensamma miljön snarare än hundens framtida beteenden. Valpar har genetiska anlag för vissa personlighetsdrag men miljön kommer påverka hur beteenden utvecklas och visas hos hunden som vuxen (Robinson *et al.*, 2016).

Sammanfattningsvis stödjer den tidigare forskningen definitionen av vad personlighet är genom att personlighetsdragen för hund visat sig vara stabila över tid och kunna särskilja individer från varandra. Det finns brist på kunskap om hur hundens beteenden utvecklar sig under uppväxten och det anses finnas ett behov av att undersöka detta för att ta reda på om det går att identifiera vilka beteenden som är stabila och kan förutses redan hos valpen (Jones & Gosling, 2005). Jones och Gosling (2005) menade även att mentalbeskrivning för valpar ofta används men att validiteten sällan utvärderas. Det är därför av stor vikt att utföra en studie med fokus på mentalbeskrivning för valpar i förhållande till mentalbeskrivning för vuxna hundar. Denna studie baseras på datamaterial från rasen rottweiler från både MV och MH, vilket gör att den särskiljer sig från tidigare forskning som ofta använt sig av lämplighetstest för tjänstehundar, polishundar eller servicehundar.

2. Syfte

Syftet med denna studie var att ta reda på om det finns ett samband mellan hundens mentala egenskaper vid MV och MH. Beteendebeskrivning används för att få en bild av hundens mentalitet. Resultatet vid beskrivningen kan vara ett underlag för att avgöra om hunden är lämplig för att användas i avel, tränas för ett specifikt syfte eller som en utvärdering av uppfödarens avelsarbete. Om denna studie skulle visa att ett samband finns mellan MV och MH skulle det kunna vara möjligt att selektera hundar för avel eller ett specifikt syfte redan vid en tidig ålder, vilket kan medföra fördelar i avelsarbetet. MV skulle även kunna användas för att förutse framtida beteendeproblem. Studien utgår ifrån frågeställningen: *Är det möjligt att förutse hundens personlighet redan som valp?*

3. Material och metod

3.1. Mentalbeskrivning valp

Mentalbeskrivning valp (MV) är en standardiserad beteendebeskrivning som utförs i regi av Svenska Brukshundklubben (SBK) när valpen är mellan 7 och 9 veckor gammal (SBK, 2019a). MVs syfte är att på sikt vara ett komplement till MH och mentaltest (MT), och därmed kunna vara ett underlag för avelsarbetet. MV används idag för att uppfödare ska få en uppfattning om valparnas mentalitet och kunna matcha ett passende hem för individens personlighetsdrag. Det används även för att kunna bli medveten om eventuella brister hos valpen och utifrån detta skapa ett individualiserat träningsupplägg. I MV beskrivs valpen i olika moment som genomförs på samma sätt för alla valpar. Valpbeskrivaren ska vara en person som är okänd för valpen och bedömer valpens beteende enligt en intensitetsskala från 1 till 5 (1=låg intensitet, 5=hög intensitet). I momenten ingår bland annat kontakt, hälsning, lek med boll och dragkamp. Valpens trygghet beskrivs även i olika situationer. För en tydlig beskrivning av alla moment, se bilaga 1 (SBK, 2019a). Endast legitimerade valpbeskrivare från SBK får arrangera MV (SBK, 2019b). Resultat från MV registreras hos SBK och en sammanställning av hela kullen samt alla individers resultat lämnas till uppfödaren. Valparna måste vara registrerade hos Svenska Kennelklubben (SKK) för att få utföra MV (SBK, 2019b).

3.2. Mentalbeskrivning hund

Mentalbeskrivning hund (MH) är en standardiserad beskrivning av hundens beteende där den utsätts för stimuli i olika moment (Svartberg & Forkman, 2002). Beskrivningen genomförs när hunden är över 12 månader gammal (SBK, 2017). I momenten ingår olika retningar för att väcka beteenden som rädsla och aggression (Svartberg & Forkman, 2002). Det ingår även moment för att kunna beskriva hundens lekbeteende, nyfikenhet och sociala beteende genom att bland annat leka och träffa främmande personer. Det finns 10 moment och benämningen av dessa är kontaktvillighet, lek 1, jakt, aktivitetsnivå, avståndslek, överraskning,

ljudkänslighet, spöken, lek 2 och avslutningsvis skott. För en mer detaljerad beskrivning av momenten se bilaga 2 (SBK, 2020). Intensiteten av hundens beteendereaktioner i varje moment bedöms av en beskrivare utifrån en standardiserad skala från 1 till 5. Under testet leds hunden av ägaren och vid sin sida har de en testledare som stöttar och vägleder. Beskrivare och andra personer som är med och arrangerar beteendebeskrivningen är certifierade av SBK (Svartberg & Forkman 2002). Det är SBK:s distrikt, rasklubbar och lokalklubbar samt SKK:s ras- och specialklubbar som anordnar MH (SBK, 2017). Hundägaren får en redogörelse över hur beskrivaren bedömt hunden (SBK, 2017). Resultatet redovisas officiellt i SKK:s databaser Hunddata och Avelsdata (SBK, 2019c).

3.3. Utförande

Studien baseras på MV- och MH-resultat från rasen rottweiler från SBK. Valparna och hundarna har blivit mentalbeskrivna på olika platser och av olika beskrivare. Programmet *jamovi* (version 1.2.9) (The Jamovi Project, 2020) användes för att utföra explorativa faktoranalyser, för såväl MV- som MH-data. Minimum residual-metoden användes i kombination med varimax-rotation. MV-analysen innefattar 254 hundar och MH-analysen 13 227 hundar. En faktoranalys gör det möjligt att hitta underliggande dimensioner som även kan kallas personlighetsdrag. Analysen bildar faktorer av variabler som samvarierar. Faktorerna gavs namn som stämde överens med de ingående variablerna. I både MV och MH ingår 33 variabler och de benämns beteendeobservationer. Varje faktor består av olika vikter för de olika beteendeobservationerna. Vikterna förklarar hur stort samband beteendeobservationerna har med varje faktor och vikterna kan både vara positiva och negativa. Positiva vikter innebär ett positivt samband mellan dessa beteendeobservationer och faktorn. Negativa vikter innebär istället ett negativt samband. Varje faktor har ett egenvärde som är ett direkt mått på hur mycket av den totala variansen som den faktorn förklarar. Gränsvärdet på vikterna sattes till 0,4 samt – 0,4 och gränsvärdet för egenvärdet sattes till 1, vilket innebär att endast beteendeobservationer med en vikt $>0,4$ eller $<-0,4$ och bara faktorer med egenvärde >1 beaktas. En viss beteendeobservation ingick bara i en faktor, den med högst vikt.

För att göra en jämförelse möjlig av valpens sociala beteende med den vuxna hundens sociala beteende skapades ett personlighetsdrag genom att lägga ihop de beteendeobservationer i MH som beskriver socialitet: kontakt-hälsning, kontakt-samarbete och kontakt-hantering från Moment 1. Personlighetsdraget fick benämningen *Socialitet* (tabell 2).

Värdet för ett visst personlighetsdrag för en individ beräknades som medelvärdet av de standardiserade värdena för de beteendeobservationer som enligt

faktoranalysen bedömdes ingå i detta personlighetsdrag. Innan sambandet mellan MV och MH kunde studeras matchades registreringsnummer av valparna från MV med hundarna från MH i programmet SAS (version 9.4). Det var totalt 162 hundar som genomfört både MV och MH. Sambandet mellan hundarnas personlighetsdrag i MV och MH studerades med hjälp av Spearmans rangkorrelation som beräknades i programmet *jamovi* (version 1.2.9) (The Jamovi Project, 2020). Resultat bedömdes som signifikanta när $p < 0,05$.

3.4. Avgränsning

Enbart en hundras valdes ut till studien för att få en rimlig mängd data att analysera. Rasen blev rottweiler då mest data från MV var insamlade från denna ras. Avgränsningen till att analysera endast en ras medför även att effekter av rasskillnader gällande beteendens ontogeni utesluts. Studien kan emellertid på så sätt förväntas ge en tydligare jämförelse mellan personlighetsdragen från MV och MH.

4. Resultat

4.1. Faktoranalys mentalbeskrivning valp (MV)

Faktoranalysen för MV resulterade i tre faktorer som förklaras av 26 beteendeobservationer (tabell 1). Första faktorn benämndes Lekfullhet då den är kopplad till moment som beskriver valpens förmåga till att springa efter en boll, gripa lekföremål, ha dragkamp, samarbete och föremålsintresse. Alla vikter i denna faktor är positiva.

I den andra faktorn sammanföll många olika typer av beteendeobservationer med både positiva och negativa vikter. Momenten som samvarierade i faktorn beskriver valpens kontakttagande, aggressiva beteende då den blir fasthållen, samt samarbetsförmåga och otrygghet då den blir lämnad på andra sidan av ett kompostgaller. Sammanfattningsvis beskriver faktorn en valp som visar nyfikenhet för valpbeskrivaren och tar kontakt med beskrivaren då den lyfts upp i famnen men däremot vill den inte bli fasthållen och visar då aggressivt beteende. Faktorn beskriver även att valpen inte springer efter en liten boll som rullas iväg första tillfället men visar samarbetsförmåga gällande dragkamp. Faktorn har även en hög negativ vikt för beteendeobservationen för trygghet då valpen blir lämnad på andra sidan av ett kompostgaller. Faktor två får sammanfattningsvis benämningen Social otrygghet.

Tredje faktorn benämndes Social självsäkerhet då momenten som sammanföll förklarar valpens trygghet och nyfikenhet vid social kontakt med en främmande människa. Momenten förklarar även valpens villighet till att följa efter en främmande människa och visar kontakttagande beteenden. Alla vikter var positiva i denna faktor.

Tabell 1. Explorativ faktoranalys för mentalbeskrivning valp (MV) (n = 254). Vikter >0,4 och <-0,4 räknas med i faktorerna och markeras med fetstil. Vikterna är avrundade till två decimaler.

		<i>Faktor 1</i>	<i>Faktor 2</i>	<i>Faktor 3</i>
Moment	Beteendeobservationer	Lekfullhet	Social otrygghet	Social själsäkerhet
Moment 1	Nyfiken/utrymme		0,30	
	Nyfikenhet, beskrivare		0,65	
	Hälsning	0,33		0,68
Moment 2	Följa efter			0,62
	Kontakttagande, beskrivare			0,56
Moment 3	Nyfikenhet			0,76
	Hälsning		0,35	0,68
	Trygghet		-0,35	0,69
Moment 4	Hälsning		0,65	0,33
	Trygghet		-0,39	0,71
	Aggression		0,84	-0,33
Moment 5	Springa efter 1:a		-0,82	
	Springa efter 2:a	0,72		
	Springa efter 3:dje	0,80		
	Gripande/intensitet 1:a	0,58	0,39	
	Gripande/intensitet 2:a	0,81		
	Gripande/intensitet 3:dje	0,84		
	Lek/samarbete 1:a	0,67		
	Lek/samarbete 2:a	0,74		
	Lek/samarbete 3:dje	0,74		
Moment 6	Nyfikenhet	0,42	-0,35	
	Lek	0,47	0,42	
Moment 7	Lek/Dragkamp	0,42		0,41
	Samarbete		0,74	
Moment 8	Nyfikenhet	0,49		0,31
	Lek/tid	0,51		
Moment 9	Intresse föremål		0,31	
	Föremålslek	0,39		
	Gripande	0,40		0,34
Moment 10	Handlingsförmåga			
	Trygghet		-0,76	0,36
Moment 11	Handling/underlag			
	Trygghet		-0,39	0,32

4.2. Faktoranalys mentalbeskrivning hund (MH)

I faktoranalysen för MH föll fyra faktorer ut där 20 beteendeobservationer sammanfaller (tabell 2). Första faktorn benämndes Lekfullhet då den förklaras av moment som beskriver hundens leklust och samarbete. Andra faktorn benämndes Jaktintresse då momenten som samvarierade beskriver hundens förföljande av en trasa och gripande. Tredje faktorn kallades för Nyfikenhet/Orädsla eftersom den hade negativa vikter för beteendeobservationerna rädsla och positiva vikter för beteendeobservationerna nyfikenhet. Faktor fyra fick namnet Aggression då faktorn beskrevs av momenten där hunden visar hot/aggression mot spöken och kontroll mot spöken.

De beteendeobservationer som beskriver hundens sociala interaktion med en främmande människa samvarierade inte i tillräckligt stor grad för att dessa skulle falla ut som en egen faktor. En av beteendeobservationerna inkluderades i Lekfullhet och de andra två var precis under gränsen för inkludering. Personlighetsdraget *Socialitet* skapades för att bättre kunna göra en jämförelse av valpens sociala beteende med den vuxna hundens sociala beteende (tabell 2).

Tabell 2. Explorativ faktoranalys för mentalbeskrivning hund (MH) (n=13 227). Vikter >0,4 och <-0,4 räknas med i faktorerna och markeras med fetstil. Vikterna är avrundade till två decimaler. Beteendeobservationer som ingår i personlighetsdraget Socialitet är utmärkta med *

		<i>Faktor 1</i>	<i>Faktor 2</i>	<i>Faktor 3</i>	<i>Faktor 4</i>
Moment	Beteendeobservationer	Lekfullhet	Jaktintresse	Nyfikenhet/ orädsla	Aggression
Moment 1	Kontakt/Hälsning*	0,40			
	Kontakt/Samarbete*	0,40			
	Kontakt/Hantering*	0,40			
Moment 2	Lek 1/Leklust	0,57			
	Lek 1/Gripande	0,46			
	Lek 1/Gripande-Drakamp	0,52			
Moment 3	Förföljande 1		0,77		
	Förföljande 2		0,76		
	Gripande 1		0,73		
	Gripande 2		0,75		
Moment 4	Aktivitet				
Moment 5	Avståndslek/Intresse				
	Avståndslek/Hot-Aggression				0,31
	Avståndslek/Nyfikenhet	0,62			
	Avståndslek/Leklust	0,76			
	Avståndslek/Samarbete	0,65			
Moment 6	Överraskning/Rädsla			-0,54	
	Överraskning/Hot-Aggression				0,33
	Överraskning/Nyfikenhet			0,63	
	Överraskning/Kvarstående-rädsla			-0,57	
	Överraskning/Kvarstående-intresse				
Moment 7	Ljudrädsla			-0,45	
	Ljud/nyfikenhet			0,44	
	Ljud/Kvarstående-rädsla			-0,34	
	Ljud/Kvarstående-intresse				
Moment 8	Spöken/Hot-Aggression				0,55
	Spöken/Kontroll				0,53
	Spöken/Rädsla				
	Spöken/Nyfikenhet			0,47	
	Spöken/Kontakt	0,33		0,37	
Moment 9	Lek 2/Leklust	0,55			0,48
	Lek 2/Gripande	0,51			0,42
Moment 10	Skott				

4.3. Samband mellan MV och MH

Resultatet visade fyra signifikanta korrelationer mellan MV och MH (tabell 3). Personlighetsdraget Lekfullhet från MV hade ett positivt samband med personlighetsdraget Socialitet från MH ($r=0,199$). Sambandet beskriver att lekfulla valpar visade sig i högre grad vara sociala som vuxna. Personlighetsdraget Socialitet från MH hade även ett positivt samband med Social otrygghet från MV. Sambandet visar att valpar som är Socialt otrygga oftare visar Socialitet som vuxna ($r=0,258$). Det fanns ett signifikant negativt samband mellan personlighetsdraget Social otrygghet från MV och Jaktintresse från MH ($r= -0,276$). Detta betyder att valpar som är Socialt otrygga visar mindre Jaktintresse som vuxna. Valpar som visar Social otrygghet visar dock inte rädsla för överraskning och ljud i MH. Tvärtom visade det sig istället finnas ett signifikant samband för att valpar som visar Social otrygghet kommer att visa Nyfikenhet/Orädsla när den beskrivs som vuxna hundar ($r=0,205$).

Tabell 3. Spearmans rangkorrelation (r) för mentalbeskrivning valp (MV) och mentalbeskrivning hund (MH) ($n = 162$). Signifikanta resultat visas i fetstil

	MV- Lekfullhet	MV-Social otrygghet	MV-Social själsäkerhet
MH-Lekfullhet	$r = 0,092$ $p = 0,246$	$r = 0,065$ $p = 0,411$	$r = -0,066$ $p = 0,405$
MH-Jaktintresse	$r = -0,020$ $p = 0,805$	$r = -0,276$ $p < 0,001$	$r = -0,009$ $p = 0,907$
MH-Nyfikenhet/Orädsla	$r = 0,045$ $p = 0,571$	$r = 0,205$ $p = 0,009$	$r = 0,037$ $p = 0,639$
MH-Aggression	$r = 0,001$ $p = 0,993$	$r = 0,071$ $p = 0,368$	$r = -0,018$ $p = 0,825$
MH-Socialitet	$r = 0,199$ $p = 0,011$	$r = 0,258$ $p < 0,001$	$r = -0,078$ $p = 0,323$

5. Diskussion

Faktoranalysen från MV visade tre personlighetsdrag som fått benämningarna Lekfullhet, Social otrygghet och Social självsäkerhet. Faktoranalysen för MH visade fyra personlighetsdrag som fått benämningarna Lekfullhet, Jaktintresse, Nyfikenhet/Orädsla och Aggression. Korrelationsanalysen visade två signifikanta samband mellan personlighetsdragen från faktoranalysen för MV och MH, mellan Social otrygghet och Jaktintresse samt Social otrygghet och Nyfikenhet/Orädsla.

En stor del av beteendeobservationerna i MV beskriver valpens sociala beteende till en främmande människa men faktoranalysen för MH resulterade inte i en faktor där enbart beteendeobservationer för hundens socialitet ingår. Däremot kom Svartberg och Forkman (2002) fram till att Socialitet var ett av fem personlighetsdrag då de studerade MH-resultat från många olika raser. Därför skapade jag personlighetsdraget Socialitet utifrån beteendeobservationer från MH som beskriver hundens sociala beteende till en främmande människa. Samband kunde därmed studeras mellan valpen och den vuxna hundens sociala beteenden. Det fanns två signifikanta samband mellan personlighetsdraget Socialitet från MH och personlighetsdragen i MV.

Personlighetsdraget Lekfullhet från MV hade ett signifikant samband med personlighetsdraget Socialitet från MH. Valpens lekfullhet beskrivs tillsammans med en främmande människa vilket gör att korrelationen till den vuxna hundens Socialitet verkar logisk. Det var dock svårare att förklara det signifikanta sambandet mellan Social otrygghet i MV och Nyfikenhet/Orädsla i MH eftersom olika typer av mentala egenskaper beskrivs. I motsats till faktorn Social otrygghet från MV beskriver faktorn Nyfikenhet/Orädsla från MH inte hundens beteende vid social kontakt med en främmande människa utan beskriver hundens reaktion vid en visuell överraskning och hundens ljudkänslighet. Detta gör att sambandet syftar på mentala egenskaper som blivit beskrivna i helt olika situationer.

Faktorn Social otrygghet från MV var komplex då det var många olika typer av beteendeobservationer som samvarierade. En ingående beteendeobservation med en hög positiv vikt var Aggression som anses utifrån MV-beskrivningen vara kopplad till social rädsla och självförsvar. Det har även visat sig i andra studier att

aggression och rädsla ofta är kopplade till varandra (Jones & Gosling, 2005). En annan observation som ingår i faktorn Social otrygghet är valpens förföljande som istället har en hög negativ vikt. Beteendeobservationen förföljande från MV är det moment som är mest jämförbart med beteendeobservationerna förföljande från moment 3 i MH. Den negativa korrelationen mellan Social otrygghet och Jaktintresse kan jämföras med Arvelius *et al.* (2014) resultat att Nyfikenhet/Orädsla är starkt korrelerat till personlighetsdraget Jaktintresse från MH. Sambandet mellan personlighetsdragen kan förklaras genom att en rädd hund inte vill lämna tryggheten som finns till ägaren då området runt omkring kan uppfattas som oförutsägbart och potentiellt farligt. Det krävs alltså ett visst mod hos hunden för att den ska visa ett jaktintresse under MH (Arvelius *et al.*, 2014). Personlighetsdraget Social otrygghet hos valp kan hindra hunden som vuxen att visa jaktintresse trots att en bakomliggande motivation kan finnas hos individen. Dock finns det en motsägelse i att socialt otrygga valpar visade högre Nyfikenhet/Orädsla i MH. Dessutom kan motivationen till jakt i vissa fall vara så pass stark att hunden trots en otrygghet visar jaktintresse (Borg, 2020).

Socialt otrygga valpar visade sig vara sociala som vuxna. Sambanden blev inte som förväntat och det finns svårigheter i att förklara det motsägelsefulla resultatet. Reflektionen blir därmed att det är svårt att förutse den vuxna hundens sociala beteende redan som valp vilket möjligen kan förklaras genom att den vuxna hundens beteende påverkats av hur valpen utvecklat sina beteenden under socialiseringsperioden. Hundens socialiseringsperiod startar vid tre veckors ålder och valpen börjar då uppvisa beteenden som senare även kommer visas hos den vuxna hunden (Scott, 1997). Beteendet som utmärker sig allra mest under denna period är social lek och det är under denna period som valpen har lätt för att bygga upp en social relation både till andra valpar, hundar och människor. Det är vanligt att valpar blir rädda för människor vid fem veckors ålder men denna rädsla försvinner vanligtvis efter cirka två veckor om valparna hanteras dagligen. Om de däremot inte hanteras eller har väldigt lite kontakt med människor kommer rädslan att bli allt större ju äldre valparna blir. Just den här åldern anses därför vara en kritisk period för att forma hundens framtida sociala relation. Utvecklingen av hundens sociala beteende anses dock inte stanna av efter socialiseringsperiodens slut vid 12 veckors ålder utan är en dynamisk process som förmodligen kommer hålla i sig hela hundens liv (Scott, 1997). I en studie med tama vargar (*Canis lupus*) har det visat sig att sociala beteenden mot en främmande människa drastiskt kan förändras över tid under uppväxten (MacDonald, 1983). En valp som har sociala rädslor kan ändra sitt beteende helt efter några veckor och kan då upplevas som en mycket vänlig och social valp. Motsatsen att en social valp ändrar beteende och visar skygghet och rädsla har även visat sig kunna förekomma (MacDonald, 1983). Att sociala beteenden är föränderliga över tid stödjer den här studiens signifikanta

resultat som visade att socialt otrygga valpar visade sig i högre grad vara sociala som vuxna.

Vi vet fortfarande väldigt lite om utvecklingen av hundens beteenden (Jones & Gosling, 2005; Serpell, 2016). Det finns spekulationer kring att moderns omvårdnadsbeteende kan påverka hur avkommornas beteende blir i framtiden men det finns dock flera orsaker till att detta samband kan vara svårt att hitta (Strandberg *et al.* 2005). Ett exempel är miljöeffektens påverkan under uppväxten och träning som skulle kunna dölja den maternella effekten (Strandberg *et al.*, 2005). MV-resultat kan ge djurägaren en förståelse för valpens personlighet redan vid en tidig ålder. Min tanke är att ett individualiserat träningsprogram för valpens svagheter gällande personligheten kan ge en effekt på hur den uppvisar sina beteenden under MH som vuxen hund. Därför skulle ett riktat träningsupplägg kunna vara en anledning till att förändringar har visat sig ske från MV till MH gällande sociala beteenden. Miljöeffekten verkar ha en stor påverkan till hur sociala beteenden utvecklas över tid. Många uppfödare väljer vilken valp en person får köpa baserat på vad de menar är valpköparnas syfte med hunden. Valpens framtida personlighet påverkas sedan i sin tur av valpköparnas syfte med att skaffa hund eftersom det kommer att påverka hundens framtida erfarenhet och träning.

En nackdel med datamaterialet är att valparna och hundarna har blivit mentalbeskrivna av olika beskrivare och olika funktionärer har varit delaktiga under testen. Datamaterialet kommer även från olika testplatser i Sverige. Detta kan innebära variationer av hundarnas beteendereaktioner som kan försämra exaktheten i denna studies resultat. En fördel är att MV och MH är standardiserade. Beskrivare och funktionärer har gått utbildning för att bli certifierade enligt SBK:s regler och beteendebeskrivningarna är utformade för att vara så objektiva som möjligt.

Mentala egenskaper skiljer sig åt mellan olika raser vilket gör att det inte går att applicera ett beteendemönster generellt hos alla raser om det endast visat sig hos en ras (Serpell, 2016). Avgränsningen i denna studie skapar därför en begränsning till att slutsatsen inte kan blir generell mellan olika raser. Det behövs mer forskning inom området för att kunna avgöra om det är möjligt att förutse den vuxna hundens personlighet redan som valp. Att studera extremgrupper skulle kunna vara en påbyggnad av denna studie. Extremgrupper som visat ett överdrivet socialt beteende måste dock betraktas på rätt sätt då det både kan beskriva en hund med social osäkerhet och en hund som är väldigt energisk (Alenius, 2020). Det finns därför ett problem med att inte kunna väga in bakomliggande orsaker till en bedömning av hundens beteende vid MV och MH (Alenius, 2020). Det positiva sambandet mellan personlighetsdraget Social otrygghet som valp och Socialitet som vuxen hund skulle kunna förklara att hunden under MH har visat ett överdrivet socialt beteende som ett sätt att hantera sin osäkerhet. Detta skulle då kunna tyda

på att en social osäkerhet går att se hos hunden redan som valp men att den då hanterat sin rädsla med ett undvikande beteende istället.

Utifrån de signifikanta och delvis motsägelsefulla sambanden verkar det vara svårt att förutse den vuxna hundens personlighet redan som valp utifrån MV-resultat. Svårigheten att förutse hundens beteenden har även beskrivits i tidigare studier (Wilsson & Sundgren, 1998; Jones & Gosling, 2005; Riemer *et al.*, 2014; Robinson *et al.*, 2016). Miljöeffekter påverkade troligen hur valpens beteende blev senare i livet. Beteendeobservationerna är inte helt jämförbara med varandra då momenten ser olika ut vilket också kan vara en orsak till att få signifikanta korrelationer hittades mellan MV och MH. Beteendebeskrivningarna har tagits fram för att anpassas till hundar i en viss ålder vilket gör att momenten skiljer sig åt. Det inte är möjligt att utsätta valpen för samma moment som den vuxna hunden. Valpar är känsliga under mognaden och bör därför inte utsättas för situationer som kan uppfattas som allt för skämmande eller mentalt belastande. Ytterligare en annan anledning till utebliven signifikans kan vara att det bara fanns 162 hundar med både MV- och MH-resultat.

5.1. Slutsats

Studien visade fyra signifikanta samband mellan personlighetsdrag från MV och MH. Några av sambanden var motsägelsefulla vilket gjorde dem svåra att förklara. Miljöeffekter verkar ha en stor påverkan på hur valpens beteende utvecklas och visas hos hunden som vuxen. Teorin om att sociala beteenden är föränderliga över tid styrks av de samband som skattades mellan valpens och den vuxna hundens sociala beteenden i den här studien. Min slutsats blir att det är svårt att förutse den vuxna hundens personlighet redan som valp utifrån MV-resultat. Jag tycker att det är viktigt att mer forskning görs inom området för att förbättra förutsättningarna för en hållbar avel med ett etiskt synsätt.

Referenser

- Alenius, Jessica; legitimerad valpbeskrivare (MV) och certifierad mentalbeskrivare (MH) enligt SBK. (2020). Samtal 2020-05-19
- Arvelius, P., Eken Asp, H., Fikse, W.F., Strandberg, E. & Nilsson, K. (2014). Genetic analysis of a temperament test as a tool to select against everyday life fearfulness in Rough Collie. *Journal of Animal Science*, vol. 92 (11), ss. 4843–4855
- Borg, Conny; certifierad mentalbeskrivare (MH) enligt SBK. (2020). Samtal 2020-05-18
- Jones, A.C. & Gosling, S.D. (2005). Temperament and personality in dogs (*Canis familiaris*): A review and evaluation of past research. *Applied Animal Behaviour Science*, vol. 95 (1), ss. 1–53
- MacDonald, K. (1983). Stability of individual differences in behavior in a litter of wolf cubs (*Canis lupus*). *Journal of Comparative Psychology*, vol. 97 (2), ss. 99–106
- Riemer, S., Müller, C., Virányi, Z., Huber, L. & Range, F. (2014). The predictive value of early behavioural assessments in pet dogs--a longitudinal study from neonates to adults. *PloS One*, vol. 9 (7), s. e101237
- Robinson, L.M., Skiver Thompson, R. & Ha, J.C. (2016). Puppy Temperament Assessments Predict Breed and American Kennel Club Group but Not Adult Temperament. *Journal of applied animal welfare science: JAAWS*, vol. 19 (2), ss. 101–114
- Ruefenacht, S., Gebhardt-Henrich, S., Miyake, T. & Gaillard, C. (2002). A behaviour test on German Shepherd dogs: heritability of seven different traits. *Applied Animal Behaviour Science*, vol. 79 (2), ss. 113–132
- Scott, J.P. (1997). *Genetics and the social behavior of the dog: [the classic study]*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Serpell, J. (2016). *The domestic dog*. New York: Cambridge University Press.
- Strandberg, E., Jacobsson, J. & Sætre, P. (2005). Direct genetic, maternal and litter effects on behaviour in German shepherd dogs in Sweden. *Livestock Production Science*, vol. 93 (1), ss. 33–42 (Genetics and Behaviour)
- Svartberg, K. (2003). *Personality in dogs*. Univ.
- Svartberg, K. & Forkman, B. (2002). Personality traits in the domestic dog (*Canis familiaris*). *Applied Animal Behaviour Science*, vol. 79 (2), ss. 133–155
- Svartberg, K., Tapper, I., Temrin, H., Radesäter, T. & Thorman, S. (2005). Consistency of personality traits in dogs. *Animal Behaviour*, vol. 69 (2), ss. 283–291

- Svenska Brukshundsklubben, SBK. (2019a). *Anvisningar MV (mentalbeskrivning valp)*. Opublicerat material
- Svenska Brukshundsklubben, SBK. (2019b). *Regelverk för MV, Mentalbeskrivning Valp*. Opublicerat material
- Svenska Brukshundsklubben, SBK. (2019c). *Statistik*. Tillgänglig: <https://www.brukshundklubben.se/hundar/avel/statistik/> [2020-05-20]
- Svenska Brukshundsklubben, SBK. (2017). *Regler för Mentalbeskrivning Hund (MH)*. Tillgänglig: https://www.brukshundklubben.se/Documents/1_startdelen/3_hundar/mentalitet/anvisningar_bestammelser/Regler%C3%B6rMH%2020170101.pdf [2020-04-13]
- Svenska Brukshundsklubben, SBK. (2020). *Utförandeanvisningar för Mentalbeskrivning Hund (MH)*. Tillgänglig: https://www.brukshundklubben.se/Documents/1_startdelen/3_hundar/mentalitet/anvisningar_bestammelser/Utf%C3%B6randeanvisningarMH%202020-01-01.pdf [2020-04-13]
- The jamovi project (2020). jamovi (Version 1.2) [Computer Software]. Hämtad: <https://www.jamovi.org>
- Wilsson, E. & Sundgren, P.-E. (1997). The use of a behaviour test for the selection of dogs for service and breeding, I: Method of testing and evaluating test results in the adult dog, demands on different kinds of service dogs, sex and breed differences. *Applied Animal Behaviour Science*, vol. 53 (4), ss. 279–295
- Wilsson, E. & Sundgren, P.-E. (1998). Behaviour test for eight-week old puppies—heritabilities of tested behaviour traits and its correspondence to later behaviour. *Applied Animal Behaviour Science*, vol. 58 (1), ss. 151–162

Tack

Jag vill rikta ett stort tack till mina handledare Erling Strandberg och Björn Forkman som stöttat mig under hela arbetets gång. Det har varit enormt givande att få ta del av er kunskap. Jag vill även tacka Jessica Alenius och Conny Borg som har följt mig sedan 2016 då mitt stora intresse för hundens mentalitet startade. Ni har inspirerat mig och jag är så glad över att ha fått ta del av er praktiska erfarenhet. Tack till Annika Eleryd, Sofie Persson, Olivia Nordberg och Julie Clasen för den respons ni gett mig under skrivgruppsmötena. Det har hjälpt mig under arbetsprocessen. Avslutningsvis riktar jag ett tack till Karin Persson för den fina valpbilden på Manfield Farm Wonderful.

Bilaga 1

Utförandeanvisningar MV (SBK, 2019a)

Moment 1. Utforskning utrymme och hälsning/kontakt

I det första momentet beskrivs valpens nyfikenhet och trygghet då den placeras ensam i ett nytt utrymme med en främmande person som är neutral. Personen kallas för valpbeskrivare (VB). Valpen får först möjlighet att själv komma fram för att identifiera VB som är den främmande personen. Om valpen kommer fram ska hälsningen besvaras av VB men om valpen inte kommit fram efter 20 sekunder ska VB locka på valpen och bjuda in till en hälsning.

Moment 2. Förföljande och kontaktagande

Syftet med detta moment är att beskriva valpens intresse av att följa efter en person som går runt i det avgränsade testområdet. Det börjar med att VB går tyst och därefter lockar VB på valpen. Valpen bjuds in till kontakt och kontaktagande besvaras.

Moment 3. Hälsning, VB sitter på golvet

I detta moment beskrivs valpens nyfikenhet och trygghet när VB sitter på golvet. VB kommer att sätta sig ner och locka på valpen i 30 sekunder, därefter beskrivs valpens kontaktagande och hur den hälsar.

Moment 4. Social trygghet i famnen

Moment 4 utförs endast om valpen kommit fram till VB i moment 3. Syftet med detta moment är att beskriva valpens sociala trygghet när VB lyfter upp och håller fast valpen i 10 sekunder i famnen. VB beskriver även om valpen i situationen visar någon typ av aggression.

Moment 5. Förfölja, gripa och leka

Här beskrivs valpens intresse av att springa efter och gripa en liten boll. Bollen rullas iväg ifrån valpen 3 gånger. Valpens intresse av lek och samarbete beskrivs utifrån en skala att valpen är ointresserad eller leker själv till att den kommer tillbaka med bollen och visar intresse av apportering.

Moment 6. Lek med stor boll

Detta moment har som syfte att beskriva valpens nyfikenhet och intresse av att undersöka och leka med en stor boll. VB placerar en fotboll i mitten av testområdet och valpen får möjlighet att undersöka först på egen hand men om den inte kommit fram efter 10 sekunder kommer VB att rulla bollen från valpen för att väcka ett intresse. VB beskriver med vilken intensitet som valpen leker med bollen och beskriver hur trygg valpen är i situationen.

Moment 7. Lek/dragkamp och samarbete

Syftet med momentet är att beskriva valpens intresse av att leka med en trasa och om den är villig till att ha dragkamp. VB kommer först att försöka skapa ett intresse för trasan genom att dra den ryckigt fram och tillbaka från valpen. Efter en liten dragkamp kommer VB ta bort trasan från valpens mun och kasta iväg den. Ett samarbete kan beskrivas om valpen kommer tillbaka med trasan för att starta en dragkamp igen. Momentet avslutas med att valpen får vinna trasan.

Moment 8. Intresse för föremål som skapar ljud

I detta moment beskrivs valpens intresse av att undersöka och leka med ett föremål som skapar ett ljud. Det börjar med att VB lägger ut en petflaska, som är fylld med makaroner, på marken i mitten av testområdet. Flaskan rullas försiktigt bort från valpen om den inte visar något intresse från början. VB observerar valpens nyfikenhet och hur den leker med flaskan. Valpens trygghet i situationen kommer också att beskrivas.

Moment 9. Lek med kända och okända föremål

Syftet med detta moment är att beskriva valpens intresse av att leka med 2 kända och 4 okända föremål som läggs ut i en ring på marken i testområdet. VB kommer att sätta ner valpen i mitten av ringen och valpen får 60 sekunder på sig att undersöka och interagera med föremålen. Nyfikenheten anses vara högre desto fler föremål som valpen undersöker. I slutet av momentet beskrivs valpen intresse och gripande av reptrasan genom att alla andra föremål plockas bort och VB kastar iväg trasan.

Moment 10. Handlingsförmåga

Under detta moment beskrivs valpens handlingsförmåga, trygghet och strategi då den ska ta sig förbi ett hinder för att komma till uppfödaren. Hindret är kompostgaller med 4 delar som ställs upp i en öppen M-form där varje sida har en öppning som valpen kan ta sig igenom. Momentet börjar med att uppfödaren sitter på huk mitt framför hindret samtidigt som VB placerar valpen på andra sidan. Uppfödaren börjar locka på valpen när VB tagit ett steg bakåt och förflyttar sig sedan 0,5 meter bakåt i taget om valpen inte hittar ut. Förflyttningen görs med 10 sekunders intervaller. Valpen får hjälp att ta sig förbi hindret om den inte lyckats ta sig ut på egen hand när uppfödaren är på 1,5 meters avstånd.

Moment 11. Trygghet underlag

I detta moment beskrivs valpens handlingsförmåga och trygghet för att ta sig över ett okänt underlag för att ta sig till uppfödaren. Underlaget som valpen ska ta sig över är korrugerad plast. VB sätter ner valpen och uppfödaren börjar locka på den med röst eller något föremål. Uppfödaren hjälper valpen att komma över underlaget om den inte klarat det på egen hand inom 30 sekunder.

Bilaga 2

Utförandeanvisningar MH (SBK, 2020)

Det är viktigt att varje retningsituation startas lika för alla hundar i MH. Detta betyder att testet inte får utföras på ett annat sätt för att väcka intresse om hunden visar ett litet eller inget intresse alls av momentet. Momentet ska avslutas på ett sätt som blir lika för alla hundar vilket innebär att ingen ny retningsituation får uppkomma.

Om hunden blivit skrämmd vid ett moment kan den behöva hjälp för att komma fram och undersöka objekt eller figurant. Detta sker i olika steg som är kopplat till tidsintervaller. Första steget är att föraren är helt passiv och hunden får ta sig fram för undersökning utan hjälp. Steg två är att föraren hjälper till genom att gå halvvägs fram till objektet eller figuranten. Steg tre är att föraren står intill objektet eller figuranten och steget därefter är att föraren börjar tala till figurant eller objekt samtidigt som hen lockar på sin hund. Sista steget är att föraren hjälper figuranten med att ta av sig förklädnaden.

Moment 1. Kontaktvillighet

Under det första momentet bedöms hundens förmåga att ta kontakt och besvara kontakt med främmande människor. Beskrivaren analyserar intensiteten i hundens kontaktbeteenden under hälsning, samarbete och hantering. Först börjar man med att ge hunden möjlighet att hälsa på publiken. Föraren går med hunden i löst koppel runt publiken som står på ett led. Nästa steg är att hälsa på testledaren (TL) som ska vara en för hunden okänd person. TL hälsar dem välkomna med rösten och om hunden bemöter hälsningen ska den omedelbart besvaras. Om hunden däremot inte visat något intresse av att hälsa på TL ska hen först skaka hand med föraren. Det är viktigt att både hunden och föraren får tid på sig att bygga upp ett förtroende till TL eftersom hen ska vara en vägledare under testets alla moment. Efter hälsningen ska TL gå iväg med hunden från föraren för att hundens villighet till samarbete ska beskrivas. Under förflyttningen på cirka 10 meter kommer TL att ta kontakt med

hunden vid tre tillfällen innan de går tillbaka till föraren. Om hunden inte är villig att följa med TL ska den inte tvingas till det. Sista delen i momentet är att TL ska göra en hantering av hunden genom att stryka händerna längs med var sin sida av hunden och därefter kontroll av tänder.

Moment 2. Lek 1

I det andra momentet bedöms hundens reaktioner i samband med föremålslek. Beskrivaren bedömer intensiteten i leklust, gripande och dragkamp. Hunden är okopplad och intresse för lekföremålet skapas då det kastas mellan hundföraren och TL. Först så kastas föremålet från föraren till TL, sedan tillbaka till föraren igen som åter kastar till TL som kastar iväg föremålet cirka 10 meter. Hunden får möjlighet att springa efter föremålet, gripa och lockas tillbaka till testledaren. Detta utförs totalt två gånger. Efter lekmomentet ska hundens intresse för dragkamp beskrivas. Hundföraren ska hålla hunden i halsbandet och släppa på TL order. TL erbjuder då hunden att gripa tag i lekföremålet genom att hålla fram det med båda händerna. Om hunden griper föremålet ska testledaren ha dragkamp med hunden i max 30 sekunder. TL ska först vara aktiv i dragkampen och sedan hålla emot passivt för att därefter vara aktivt igen. Momentet avslutas med att TL släpper föremålet till hunden.

Moment 3. Jakt

I jaktmomentet bedöms hundens motivation att förfölja ett föremål i rörelse och att sedan gripa tag i det. Föremålet som hunden ska förfölja är en luddig trasa. Trasan börjar röra sig när hunden är på cirka 10 meter avstånd och hunden släps på TL order. Hunden får två chanser på sig att utföra jakten.

Moment 4. Aktivitetsnivå

I det här momentet bedöms inte hundens aktivitet utan motsatsen som är passivitet. Hundföraren ska stå helt passiv och hålla längst ut på kopplet i tre minuter. Beskrivaren granskar hundens reaktion och intensitet av aktivitet i en lugn och retningsfri situation.

Moment 5. Avståndslek

Under avståndsleken ska hunden visa sin förmåga att leka och samarbeta med en främmande person som från början agerat både hotfull och lekfull. Hunden är på 40 meters avstånd från figuranten när den börjar trippa fram och visa sig stor och hotfull och liten och lekfull. Detta upprepas tre gånger och därefter visar figuranten en leksak för hunden genom att kasta den tre gånger i luften. Det avslutas med att skapa en jaktlust hos hunden då figuranten springer snabbt in bakom sitt gömställe.

När hunden kommer fram startar en lek med dragkamp om hunden är intresserad av detta. Leken vara i cirka 10 sekunder, därefter är figuranten passiv i 10 sekunder och detta upprepas ännu en gång för att sedan avsluta med en lek.

Moment 6. Överraskning

I överraskningsmomentet beskrivs hundens reaktion av en visuell överraskning. Det börjar med att föraren går med hunden kopplad rakt mot överraskningen som till en början inte syns. När hunden är tre meter ifrån dras plötsligt en overall upp. Föraren ska omedelbart släppa kopplet och stå stilla. Det kan hända att hunden behöver hjälp för att våga gå fram och undersöka överraskningen. Denna hjälp sker enligt de steg som beskrivs ovan. Efter att hunden undersökt overallen kontrolleras den kvarstående rädslan eller intresset genom att hund och förare får vandra förbi overallen två gånger.

Moment 7. Ljudkänslighet

I det här momentet överraskas hunden av ett plötsligt ljud. Beskrivaren bedömer hur hunden uttrycker sin rädsla och nyfikenhet. Hunden går tillsammans med sin förare mot en gömd ljudkälla och när hunden passerat till hälften drar figuranten en kedja över en plåt så att ljudet låter med ett jämt ljud i cirka 3 sekunder. Föraren släpper kopplet och vänder sig mot ljudkällan. Hunden får därefter möjlighet att lokalisera var ljudet kommer ifrån. Föraren hjälper hunden fram enligt stegen som nämns ovan, ifall den inte går fram för att undersöka på egen hand. Precis som vid överraskningsmomentet sker en kontroll av den kvarstående rädslan eller intresset genom att hund och förare passerar ljudkällan två gånger.

Moment 8. Spöken

Hunden blir i detta moment utsatt för spöken som närmar sig långsamt. Hundens sätt att uttrycka hot, rädsla, aggressivitet och nyfikenhet beskrivs. Momentet startar när hunden och förare står på anvisad plats. På TL signal startar en av de två utklädda figuranterna att röra sig. De rör sig sedan växelvis mot hunden. Spöken vänder ryggen mot hunden när de är 4 meter ifrån och hunden får då möjlighet att närma sig spökena på egen hand. Om hunden inte gör det hjälper föraren till enligt anvisningar från TL. Hur föraren hjälper hunden att ta sig fram beskrivs ovan.

Moment 9. Lek 2

I det här momentet upprepas samma leksituation som testet startade med. Beskrivaren tittar om hundens leklust har förändrats efter de andra momenten. Lekföremålet kastas mellan förare och TL som sedan kastar iväg till hunden. Detta upprepas två gånger.

Moment 10. Skott

Syftet med detta moment är att beskriva hundens reaktion i samband med skottlossning. Momentet börjar med att föraren är aktiv och leker med sin hund utan koppel, samtidigt avlossas två skott med 10 sekunders intervall. Därefter kopplar föraren hunden och står passiv medan det avlossas två skott till med 10 sekunders intervall. Avslutningsvis aktiverar föraren hunden med lek.